

Két barát

A mérgező harag napjait éltük. Barátom azt mondta nekem, hogy nem szeretek senkit – kivéve egy lányt, aki nem szeret viszont –, és ebből eredően önző ösztöneimnek engedelmessé gúnyolódok mások hibáin; nincsenek mély érzéseim, nem érzékelem a felém irányuló szeretetet, félremagyarázom a tetteit, rosszindulatot tétélezek föl róla, és nem avatom be semmibe, ezért eltávolodott tőlem, néha már alig tud elviselni.

Ezt megelőzően én azt adtam elő neki, hogy erőszakos, magának tartja fenn az elsődleges szerepet, mindenkit háttérbe szorít maga körül, lekezelő modorát ki nem állhatom, és kifáradt a barátságunk.

Akkor ő felsorolta nekem mindazokat az eseményeket, amelyekben együtt vettünk részt, s mindegyikben ő volt a kezdeményező. Az ő ötlete volt a lengyel és a cseh utazás is, a múlt nyári pécsi kalandozás is. Mivel tőlem semmit sem várhat, mindig csak akkor történt valami új köztünk, ha ő javasolta őket.

Erre én azt állítottam, hogy közös kicsapongásaink azért nem voltak igazán felszabadultak, mert mindketten visszafogtuk a másikat abban, hogy a saját feje után menjen.

Ez csak részben fődte a valóságot: közös utazásaink nem voltak sikerületlenek, persze ebben az idegen országok és tájak ajándékai is közrejátszottak, megadva azt a kötetlen, szemlélődő, élvezékeny állapotot, mely hazatérve elhalványul, föl váltja a szűkebb körben mozgó napok kevesebb meglepetéssel szolgáló futása.

Ezen azután vitatkozni kezdtünk.

Még később azzal álltam elő, hogy valóban ő a kezdeményezőbb alkat – habár ha visszaemlékeznénk rá, akadtak fordított előjelű események is –, ám ez még nem ok arra, hogy fitogtassa is ezt az eszmecekerékben, hogy állandóan célzást tegyen rá, és így mutassa meg a szavakban kifejeződésre jutó nagyobb lelkierejét.

Egyre gyakoribbak lettek közöttünk az ilyen beszélgetések: félévenként fordultak elő, amik régebben csak évenként, vagy egyáltalán nem. Nagyjából mindig ugyanazok hangzottak el néhány újabb szemponttal és összekoccanással kibővülve, csak az őszinteség mélysége változott.

Azt is közöltem vele, hogy én teljes lelki kitárulkozást várok mindenkitől, tőle is, például azt, hogy kertelés nélkül elmondja nekem az életét minden gondjával együtt, és ne csak azért, hogy érezzem: nem vagyok egyedül a bajban, hanem önszántából is, hogy még jobban megismerhessem. Különben sem hiszem el, hogy ő olyan kiegyensúlyozott lenne, mint amilyennek mutatja magát.

Ezt követően azzal hozakodott elő, hogy én viszont úgy tárom föl magamat előtte, ahogyan nem lenne szabad, mert minden kétségemet elmondom neki, amit fájdalmas hallgatnia.

Így torzsalkodtunk órákon át, semmiségeken. Azután kibékültünk.

Kisregény

Ha egy utópia megvalósíthatatlannak bizonyul, s ha volt ugyan akármilyen igyekezet is azt megvalósítani, törvényszerűen újak születnek, kipattannak az időből, mulandókból maradandókká lesznek, új reményt hoznak el, új szabadság-kiterjedést villantanak föl, s nem rejtik magukban az előző kudarc kiábrándultságát: így vonják, taszigálják az elégedetlen emberfőket még tovább az ismeretlenbe, a nem tapasztalt kínok és gyönyörök pólusai közé.

Az alkotó elnyújtózik, boldogan nézegeti tükörmását, önmaga időtlenné merevített arcképet; ám végállomásnak hiszi azt, ami csak egy finomabb megközelítése a messzeségben teljességet kínáló elképzelt birodalomnak, ekképp nyugvópontot sugall a sokarcú, széllal, faggal küszködő közösségek számára; hiszen arról beszél, ami a tudatra ébredt elme megjelenése óta ismert, ami mágneses erővel delejezi az eget fürkésző virrasztókat, de amelyről csak a bolond tud bolond szóval beszélni, vállalva a nevetségesen hangzó szavakat is, mintha a szívárvány kézbe vehető lenne, s a mélyből és magasból táplálkozó vágyak története elmondható lenne, s főként okoskodva célt és értelmet lehetne nekik tulajdonítani.

Mi oltja belénk a nyughatatlan indulatot az ismeretlen és veszélyes tájak föltérképezésére, a bontatlan ponyvák sátorra feszítésére vadvizek partján, elfogadva a kínok kihívását is az új örömök ígézetében? Honnan ered a partközélebről való elszakadás bátorsága, a veszélyről mit sem tudó kalandvágy, holott nincs elfogadható végcél? Miért teszünk mestermívű festett tájat a valódi elé, miért földjük az eget valamilyen gondosan megszerkesztett geometriával és sorolásásra ösztökélő csillagképek garmadájával, melyek mozdulatlanul védenének a mindig változó megpróbáltatásoktól, azonban olyat kínálnak, amit nem teljesítenek? De hiába fest a művész földi mértékkel, tehetetlen a nézőivel szemben, akiknek egy elrajzolt nyakból is üzenet érkezik, egy mereven beállított arcból is, a bamba, kidülledt szemekből is egy ismeretlen bölcsesség fénye sugárzik. Órákig nézegethető egy elnagyolt kézforma, anélkül, hogy meg lehetne fogalmazni az üzenet egyetlen szavát is, hiszen nincs és nem található ilyen: a gondolkodás mulatságos veresége ez.

Nézz meg egy várost, egy kies tájba gondozott kertekkel ágyazottat: túl a napi munkaadag görcsein, a szorító szükségletek tekintetsorvasztó feszültségén, a színes fényekből kifomálódó barbár légoszlopok, mint lézersugarak, mivel bolondítanak el jobban, mint a gyárkémények arcpírító – ennyit tudsz, ennyit érsz, ilyen egyszerű vagy – evilágisága?

A dombokon szétterített fényszőnyegszerű bérházak körfolyosólámpáinak remegése hová vonz? Valami vízfolyam felé, mely csábító utazást sugall? De ott is, a halvész-illatot széthordó szél, a hajókürtök riadójele, a csillogó rezek, fehér hajótestek miféle harmóniáról suttognak? A puhán, surrogva járó autók, melyek bizonyos örömeiket elérni sietnek, miért ébresztik föl az ösztönök virágzását? Egy tavaszi estén a járdán elhullámzó csípő, vagy megrezzenő hajsálak, magányos tekintetek, eget ígérők, vajon megadják-e akár csak a töredékét is annak, amihez a képzelet makacsul ragaszkodik?

Az alkalmi megvilágításban a részletek még egyek, összeáll a mozaik, s a könnyed éjszakai szélben alig érezhetően hintázó faágak csorbítatlanul beszélnek valami teljességről. Egy sárgafényű lámpa napot idéző fényt hint a parkoló autókra, melyek, mint a hajók, kalózaikra várnak. Az éjszakai város néha egy erdőnél is többet kap valamely erőttől, hogy egy messze fekvő világ édességeit megmutassa.

Nappal levetik a tárgyak a leplüket, minden varázslat nélkül megmutatják a szerkezetüket, nem ígérnek többet, mint amennyit teljesítenek, még akkor sem, ha a külön életekben közös

törvények is munkálnak a vigyorgó ösztönök kapzsi mozdulatai mögött. De hová tűnik ilyenkor a történelem? Az órák mutatják az időt, a jelenidőnket, de ezek, mint mellékes segédeszközök, csak arra valók, hogy kimérjük a saját részünket a számunkra hasznos és haszontalan foglaltságokból, hogy a kényelmes és kényelmetlen időtartamokat élesen elválasszuk egymástól. Innen ered a küzdelem az idővel, a nagyobb és nagyobb értékes idődarabok kiszakításáért, melyeket már fölösleges is mérni. Ez a furcsa és első pillantásra taszító harc, melynek következtében az idő állni érződik, hajtja előre a láthatatlan órát, melyet történelemnek nevezünk. A rendszerező ész visszaretten a jelenségek burjánzó gazdagságától, és nem hiszi el, hogy a valóság minduntalan kicsúszik a lábai alól; ezért szorgalmasan készíti az elméleteket, mintázza a sablonokat, hogy formába kényszerítse a makacsul össze-vissza csírázó életet; föloszt, osztályoz, kiszabja az sorsokat, gyűjti a történeteket, melyeket történetté, sőt történelemmé kíván párolni.

Most itt tartunk. Ami a történeteket illeti, ilyenekből még sokat el kellene mesélni, de minek is?

Szigeti Lajos

Árnyjáték

Mérsékelt égöv alatt
őszül a nyár, őszül,
jön Kisasszony hava.

Egy lenge bokor ága
uralkodó szélnek
hites jeltolmácsa.

Latin nemesi névvel
dália dicsekszik,
gyászkoszorú szépe.

Varjak ködöt kavarnak,
százhusz évig élnek,
ördög-, pokolfajzat.

Pontozott rész, szaggatott
vonal a horizont,
hideglelős a hold.

Példázat

Tojáshéjjal fenekükön
a fészekalja kicsibék
azt csipogják: testvériség.

Egymás útjából kitérnek
előzékenyen a hangyák,
a fejüket is lekapják.

Prérikutyák puszilkodnak,
becsavarodnak fenemód
a közlésvágytól a hernyók.

Harmóniára fogékony
és életösztönnel öl csak
minden éhségtől űzött vad.